

УДК: 373.3:004

*Раева Ч. Т., пед. илим. канд.
raeva.chynara@mail.ru
Керимбаева Н. К., магистрант
ТалМУ, Кыргызстан*

БАШТАЛГЫЧ КЛАССТА МУЛЬТИМЕДИЯЛЫК ТЕХНОЛОГИЯНЫ КОЛДОНУУ

Макалада мультимедиялык технологияларды башталгыч класстардын сабактарында колдонуунун артыкчылыктары жөнүндө маалымат берилип, окуу материалынын окуучуларга жеткиликтүү болуусун камсыз кылуучу көрсөтмөлүүлүк принцибин ишке ашырууга мүмкүнчүлүк түзө тургандыгы жөнүндө баяндалат. Мындан сырткары, презентация түзүүдө кандай талаптарды аткаруу керектиги берилген. Презентация түзүүдө анимацияларды туура пайдаланып, триггерди, гипершилтемелерди пайдаланып интерактивдүү презентация түзүү боюнча маалыматтар берилет. Ошондой эле математика сабагына даярдалган интерактивдүү презентациялардан фрагменттер сунушталды.

Өзөктүү сөздөр: мультимедиа, көрсөтмөлүүлүк, интерактивдүү, презентация, слайд, триггер, анимация, гипершилтеме.

*Раева Ч. Т., канд. пед. наук,
raeva.chynara@mail.ru
Керимбаева Н. К., магистрант
ТалГУ, Кыргызстан*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

В статье представлена информация о преимуществах использования мультимедийных технологий на уроках начальных классов, и описано, что это создает возможность для реализации принципа демонстрации, что обеспечивает доступность учебного материала для обучающихся. Кроме того, приведены требования, которые должны быть соблюдены при создании презентации. Предоставляется информация о том, как при создании презентации использовать анимацию, запускать и создавать интерактивную презентацию с помощью гиперссылок. Также были представлены фрагменты интерактивных презентаций, подготовленных к урокам математики.

Ключевые слова: мультимедиа, презентация, интерактивный, слайд, триггер, анимация, гиперссылка.

*Raeva Ch. T., PHD
raeva.chynara@mail.ru
Kerimbaeva N. K., undergraduate
TalGU, Kyrgyzstan.*

THE USE OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES IN ELEMENTARY GRADES

The article provides information on the benefits of using multimedia technologies in primary school lessons, and describes that this will create an opportunity to implement the principle of demonstration, which ensures the availability of educational material for students. In addition, what requirements must be met when creating a presentation. Provides information on how to use animation when creating a presentation, launch and create an interactive presentation using hyperlinks. Fragments of interactive presentations prepared for mathematics lessons were also presented.

Keywords: *multimedia, presentation, interactive, presentation, slide, trigger, animation, hyperlink.*

Заманбап мектеп өзүнүн көйгөйлөрү менен бизди окуу процессин кантип натыйжалуураак кылуу, балдарды окууга кантип кызыктыруу жөнүндө ойлонууга мажбурлайт. Мультимедиялык технологияларды колдонуунун эң кеңири чөйрөлөрүнүн бири билим берүү тармагы болуп калды, анткени мультимедияга негизделген маалыматташтыруу каражаттары окутуунун натыйжалуулугун бир топ жогорулатып жатат.

Мультимедиа технологиясына берилген аныктамаларга токтололу:

- ар кандай типтеги маалыматтарды иштеп чугуучу каражаттарды колдонуу жана иштеп чыгуу тартибин сүрөттөгөн технология [1];
- ар кандай типтеги маалыматты иштеп чыгуу жана берүү технологияларынын негизинде түзүлгөн маалыматтык ресурс [2];
- компьютердик программалык камсыздоо, анын иштеши ар кандай типтеги маалыматты иштеп чыгуу жана берүү менен байланышкан [3];
- компьютердик жабдыктар, анын жардамы менен ар кандай типтеги маалымат менен иштөө мүмкүн болот [4];
- салттуу статикалык визуалдык (тексттик, графикалык) да, ар кандай типтеги динамикалык маалыматты (кеп, музыка, видео фрагменттери, анимация ж. б.) да бириктирген маалыматтын өзгөчө жалпылоочу түрү [5].

Мультимедиа маалыматтарды ар түрдүү формада берүү мүмкүнчүлүгү менен окуу ишмердүүлүгүн уюштурууну кеңейтет. Мугалим мультимедиа каражаттарын сабакта колдонуу менен окутуу формаларын оңой өзгөртө алат. Окуу планындагы айрым темаларды өтүүдө жаңы материалды мугалимдин айтып берүүсү окуучуларга жетишсиз болуп калат, мындай учурда компьютердин жардамында түзүлгөн слайддар, презентациялар, видеороликтер, кыймылдуу сүрөттөр окуучулар үчүн кызыгууну жаратары шексиз.

Заманбап сабактын максаты – предмет боюнча образдуу ой жүгүртүүнү жана жандуу идеяларды калыптандыруу болуп саналат. Аны

ишке ашыруу үчүн чоң мүмкүнчүлүктөр башталгыч мектепте мультимедиялык технологияларды колдонууда жатат, алар өздөрүнүн көрүнүктүүлүгү, түстүүлүгү жана жөнөкөйлүгү менен башталгыч класстын окуучуларына окуу материалын кабыл алууда эң чоң эффект берет.

Чындыгында, сабакта жакшы ийгиликтерге жетүүдө көрсөтмөлүүлүк чоң мааниге ээ. Белгилүү педагог К. Д. Ушинский: «...баланын жаратылышы көрсөтмөлүүлүктү талап кылат», - деп белгилегендей, окутуу процессинде көрсөтмөлүүлүк окуучунун байкагычтыгын, көңүл буруусун, ой жүгүртүүсүн өстүрүүдө маанилүү ролду ойнойт.

Сабактагы көрсөтмөлүүлүк жөнүндө Я. А. Каменский балдардын бүт сезүү органдарына ар тараптан таасир этүүсүн негиздеп, аны «дидактиканын алтын эрежеси» деп атаган. Мугалимдер өздөрүнүн сабактарында көрсөтмөлүүлүктү жогорулатууга умтулуп, сүрөттөрдү, фотосүрөттөрдү, үн клиптерди, анимацияларды жана видеолорду кошууга аракет кылышат. Окуу процессинде ар кандай билим берүүчү программаларды жана мультимедиялык технологияларды колдонушат. Материалдын көрсөтмөлүү берилиши анын кабыл алынышын жогорулатат, себеби окуучунун кабыл алуу: көрүү, механикалык, угуу жана эмоционалдык каналдарынын баары ишке киришет.

Бардык жерде активдүү киргизилип жаткан мультимедиялык окутуу методдору окутуунун дагы моделин өзгөрттү. Мультимедианы жана анын өзгөчөлүктөрүн кененирээк карап чыгып, мультимедиялык окутуу технологияларын түзүүнүн өзгөчөлүгүнө өзгөчө көңүл буралы.

Мультимедиялык технологияларды сабакта колдонууда сабактын мазмуну, материалды берүү каражаттары, ишти уюштуруу формалары жана колдонулган методикалык ыкмалар бир катар олуттуу өзгөчөлүктөргө ээ. Бул окуучулардын психикалык, эмоционалдык жана жүрүм-турумдук активдүүлүгүнүн жогорку деңгээлин камсыз кылат, таанып-билүү кызыгуусун өнүктүрөт. Мультимедиялык технологиялар көрсөтмөлүүлүктү күчөтүү, бир мезгилде маалымат берүүнүн бир нече булактарына кошулуу, окуу материалын кыйла жеткиликтүү түшүндүрүү үчүн колдонулат.

Учурда көптөгөн мектеп дисциплиналары жана билим берүү багыттары боюнча мультимедиялык энциклопедиялар түзүлдү. Окутуунун жаңы ыкмаларын колдонуу менен окуу процессин уюштурууга мүмкүндүк берүүчү оюн кырдаалдык симуляторлору жана мультимедиялык окутуу системалары иштелип чыккан. Бирок кыргыз тилинде түзүлгөн даяр мультимедиялык окутуу системалары жокко эсе. Ошондуктан мугалимдер

өздөрү түзүүгө туура келет. Бирок мугалимдердин бардыгынын маалыматтык маданияты жетиштүү деңгээлде эмес.

Презентация ар кандай формада болушу мүмкүн, аларды колдонуу мугалимдин да, окуучунун да билимине, даярдыгына көз каранды.

Окуу процессин максималдуу визуалдаштырууга сабакта бир проектор жана бир компьютер жетиштүү болот. Проекторду колдонуу окуу процессин натыйжалуу башкарууга да жол берет.

Мультимедиялык технологиялардын төмөнкүдөй өзгөчөлүктөрүн бөлүп көрсөтүүгө болот:

- көрсөтмөлүүлүктү колдонуу деңгээлин жогорулатуу;
- сабактын жогорку өндүрүмдүүлүгү;
- башка предметтер менен предмет аралык байланыштарды түзүү;
- презентацияны демонстрациялоодо окуучулардын иш ордун жетиштүү жакшы жарыктандыруу;
- экрандагы сүрөттүн сапаты тунук жана түстүү болушу керек;
- слайдда сөздөр мүмкүн болушунча аз санда болушу керек;
- тамгалардын өлчөмү акыркы партада отурган окуучуга так көрүнө тургандай тандалышы керек;
- фонун, тамгалардын түсү балдардын көзүн чарчатпай тургандай тандоо керек.

Башталгыч класста математика сабагында теманы бышыктоо учурунда, балдарды оозеки эсептөөгө үйрөтүүдө, төмөнкүдөй интерактивдүү презентацияларды колдонуу максатка ылайыктуу. Тапшырмаларды сунуштап, жоопторду тез алып, текшерүүгө мүмкүндүк берет.

Кыймыл, үн колдонулган мультимедиялык каражаттар балдардын маалыматты кабыл алуусун тездетүү жөндөмүнө ээ. Ошондуктан учурда мектеп педагогикасында окутуунун ар түрдүү сабакка кызыктыруучу методдору жана сабакты кызыктуу өтүүгө мүмкүндүк берген жаңычыл

техникалык каражаттардын колдонула башташы бекеринен эмес. Презентация түзүүдө анимациянын жана триггердин ролу чоң. Аларды туура пайдалануу керек. Гипершилтеме дагы презентацияны интерактивдүү кылууда чоң мааниге ээ.

Мультимедиа технологиясынын базасында компьютерлештирип окутуу мугалимди алмаштыра албайт, бирок ал мугалимдин ишин өнүктүрүп, толуктоочу каражат боло алат. Мультимедиялык технологияларды колдонуу мектеп окуучуларынын ортосундагы социалдык жана маданий айырмачылыктарга, окуунун индивидуалдык стилине жана темпине, кызыкчылыктарына жараша окуу процессин ийкемдүү кылууга мүмкүндүк берет. Ошентип, мультимедиялык технологиялар окуу процессин байытат, окутууну натыйжалуу кылат, ошондой эле окуучулардын таанып-билүү кызыгуусун калыптандырууга өбөлгө түзөт.

Адабияттар:

1. Половина Г. Б. Интеграция мультимедийных технологий с традиционными учебными дисциплинами в системе повышения квалификации учителей-предметников // Информатика и образование. - 2009. - №5. - С. 11-12.
2. Башмаков М. И., Поздняков С. И., Резник Н. А. Классификация обучающихся сред // Школьные технологии. 2000. - № 3.
3. Афонина Р. Н. Информационные коммуникационные технологии как перспективное направление школьного естественнонаучного образования // Информатизация образования. - 2007. - №12. - С. 5-6.
4. Роберт И. В. Современные информационные технологии в образовании. - М.: Школа-Пресс, 1999. - 224 с.
5. Желдаков М. И. Внедрение информационных технологий в учебный процесс. - Минск: Новое знание, 2003. - 152 с.